

Receptació i blanqueig de capitals

Gonzalo Quintero Olivares

P04/03057/01845

Índex

Introducció	5
Objectius	6
1. La receptació	7
1.1. La receptació de delictes	7
1.1.1. La conducta objectiva.....	7
1.1.2. Els “efectos del delito previo” com a objecte de la receptació.....	8
1.1.3. El coneixement de la procedència dels efectes i l'ànim de lucre	8
1.1.4. El tipus qualificat.....	9
1.1.5. El límit de la pena imposable.....	10
1.2. La receptació de faltes.....	10
1.3. La naturalesa accessòria del delictes de receptació.....	10
2. El blanqueig de capitals	12
2.1. Les conductes típiques.....	12
2.2. Els béns objecte de l'acció	13
2.3. L'objecte del frau i altres finalitats	13
2.4. Tipus qualificat.....	14
2.5. Comissió imprudent	14
2.6. El tipus agreujat per pertinença a una organització	15
2.7. L'agreujament per la qualitat professional del subjecte actiu.....	16
2.8. La incriminació d'actes preparatoris	16
Resum	18
Exercicis d'autoavaluació	21
Solucionari	22
Glossari	22
Bibliografia	22

Introducció

El capítol XIV del títol XIII es dedica a la receptació i altres conductes afins. El delictes de receptació, des que la Llei de 9 de maig de 1950 el va separar del Llibre I del CP, ha experimentat un procés continu d'ampliació i modificació que va culminar, immediatament abans de l'aprovació del CP de 1995, amb la LO 1/1988, de 24 de març, que té com a missió principal, tot i que no exclusiva, incorporar al camp d'aquest delictes la transformació de guanys obtinguts en el narcotràfic, i compleix així amb una recomanació internacional orientada a obrir un front en la lluita contra el tràfic de drogues a través de la seva conseqüència final, que és l'aplicació dels beneficis obtinguts a negocis aparentment normals.

Al glossari trobareu el contingut de totes les sigles i abreviacions d'aquest mòdul didàctic.

La vella figura del receptor o perista ha cedit el pas a tècniques complexes d'introducció en el mercat dels béns o els guanys procedents d'actes il·lícits, la qual cosa ha determinat també una ampliació de la incriminació envers totes aquestes activitats de transformació.

El Codi de 1973 oferia, en aquesta matèria i referint-se concretament als delictes relatius al tràfic de drogues, algunes superposicions o repeticions entre els preceptes que castigaven la receptació i els preceptes específicament dedicats al tràfic de drogues. El Codi penal de 1995 ha intentat corregir aquests problemes tipificant el delictes de blanqueig de capitals juntament amb la receptació i suprimint-hi qualsevol referència dins el marc dels delictes contra la salut pública.

Objectius

En aquest mòdul hi ha els continguts i les eines procedimentals indispensables perquè l'estudiant assoleixi els objectius següents:

- 1.** Analitzar la configuració dels delictes de receptació en el Codi penal de 1995.
- 2.** Analitzar la configuració dels delictes de blanqueig de capitals en el Codi penal de 1995.
- 3.** Diferenciar els delictes de receptació dels de blanqueig de capitals d'acord amb els elements que configuren cada una de les figures típiques.
- 4.** Diferenciar els delictes de receptació i blanqueig de capitals de l'afavoriment personal com a forma d'encobriment.
- 5.** Diferenciar la receptació dels efectes procedents de delictes dels procedents de les faltes, discriminant-ne els elements que els conformen.
- 6.** Aprendre la nova regulació conjunta del delictes de blanqueig de capitals en el Codi penal de 1995 i l'evitació de duplicitats reguladores que implica.
- 7.** Conèixer les causes d'agreujament específiques, tant en la receptació com en el blanqueig de capitals.

1. La receptació

Receptar és aprofitar-se dels fruits materials del delictes que un altre ha comès, normalment per a incorporació definitiva o transitòria d'aquells fruits al patrimoni del receptor, que així contribueix a fer més difícil la recuperació de la cosa i que l'autor del fet, al qual també s'ajuda, pugui assolir el lucre que es va proposar, o, almenys, part del que va desitjar i va buscar.

Habitualment s'afirma que el bé jurídic protegit en els delictes de receptació és el mateix que ofenguin els delictes que prèviament s'hagin comès, i que el receptor coneix i aprofita. Però, com després veurem, el delictes de receptació incorpora elements que l'apropen als atacs a l'administració de justícia, ja que en la seva descripció típica s'envaeix el terreny de l'afavoriment real, però no s'ha de desdibuixar la conducta del receptor reduint-la a una ajuda indirecta a l'autor del delictes que es vol desfer del fruit de la seva acció. També es podria veure com una **ajuda postconsumació**, i per això es diu que la receptació és una infracció que afronta alhora amb la participació i amb l'afavoriment.

1.1. La receptació de delictes

1.1.1. La conducta objectiva

La conducta objectiva de *receptar*, d'acord amb l'article 298.1 CP, pot consistir en l'ajuda als responsables d'un delictes previ contra el patrimoni o l'ordre econòmic perquè puguin obtenir profit de la seva acció, o també en l'adquisició o ocultació d'aquests objectes. A això s'hi afegeix un tipus qualificat: el fet d'adquirir o ocultar els efectes del delictes per traficar-hi. Tot això pot ser valorat penalment sempre que no s'hagi participat en el delictes ni com a autor ni com a còmplice, ja que, si fos així, els actes *postconsumatius* no podrien ser qualificats separatament, ja que s'integren i absorbeixen en el càstig del delictes previ.

Analitzem breument aquestes conductes separatament:

1) L'ajuda als responsables per aprofitar-se'n

És l'única manera de separar aquesta conducta de les d'*afavoriment* penat en l'article 451.1r. CP. Es tracta doncs d'una **ajuda interessada** que obeeix abans que res al propi interès i benefici, i és compatible amb els actes d'intermediació o comissió retribuïts amb què els responsables del delictes aconseguixen el seu benefici material. Es parteix d'una relació entre responsables i aprofitadors, però també pot ser que entre els uns i els altres hi hagi intermediaris que al seu torn percebin benefici per posar en contacte als altres, i aquests intermediaris també cabrien en el tipus.

La receptació és l'aprofitament dels fruits materials del delictes comès per una altra persona.

S'ha assenyalat encertadament que és contradictori que el tipus de receptació que pot denominar-se *afavoriment lucratiu* estigui menys castigat que l'afavoriment com a delictes contra l'Administració de justícia, i això malgrat participar en alguna mesura de la lesió a dos béns jurídics (patrimoni i Administració de justícia). Aquesta desproporció és font d'especials problemes interpretatius quan la conducta comença com a afavoriment sense ànim de lucre però després passa a resultar lucrativa, tant si és per una decisió posterior com si és per un acte de liberalitat dels responsables del delictes. El més prudent serà apreciar en aquest cas únicament el delictes contra l'Administració de justícia, encara que només sigui per la inoperància de l'anomenat *frau subsegüent*.

2) Rebre, adquirir o ocultar

És aquesta la modalitat de receptació en sentit propi o clàssic. Les tres accions estan presidides per l'ànim de lucre. Essent així rebre "amb ànim de lucre" s'haurà d'interpretar com l'acolliment d'una tramesa, mentre que l'adquisició serà la compra directa (el clàssic *perista*). La recepció o adquisició pot ser indirecta.

Exemple d'ordenació o adquisició indirecta

Quan s'ordena que el lliurament es faci a una altra persona, amb connivència amb el receptor o sense.

1.1.2. Els "efectos del delito previo" com a objecte de la receptació

L'ús de l'expressió "efectos del delito" persegueix clarament acollir tot rendiment material que produeixi el delictes previ. Segons aquest l'efecte serà alguna cosa amb "valor medible en dinero", al marge que s'hi comerciï o no (per exemple, el que adquireix per al seu gaudi un quadre robat) o simplement la custòdia temporalment a canvi d'una suma de diners.

La doctrina espanyola rebutja l'anomenada **receptació substitutiva**, que és la que té per objecte els béns que ja ha transformat el responsable del fet en guany.

Receptació substitutiva

Es produeix quan una persona canvia una motocicleta robada per uns rellotges i, després, ven aquests rellotges a un tercer; els rellotges ja no procedeixen estrictament del robatori, sinó del canvi.

1.1.3. El coneixement de la procedència dels efectes i l'ànim de lucre

Com és fàcil d'imaginar el problema més complex en l'aplicació forense de la figura de la receptació és l'apreciació de la concurrència del frau, integrat per la consciència que els objectes que es reben procedeixen d'un delictes. Aquest problema és més greu encara si es té en compte que no està castigada la receptació *culposa* encara que estigui prevista aquesta modalitat en el delictes de transformació de béns*.

* Article 301.3 CP.

Dos són els elements que s'han d'analitzar per a apreciar la presència de frau:

- quina classe d'origen ha de conèixer, i, en segon lloc,
- com de fort i precís ha de ser aquest coneixement.

Pel que fa al primer, el precepte indica que el coneixement ha d'estar referit a la prèvia comissió d'un delictes contra el patrimoni o l'ordre socioeconòmic, cosa que deixa fora del seu àmbit els casos en els quals es cregui que es tracta d'altres orígens fins i tot delictius, com poden ser fotografies il·lícitament obtingudes, documents sostrets, i fins i tot diners procedents del segrest d'una persona. Per a aquests supòsits s'haurà d'estar atent al que es disposi en cada infracció concreta per als usos ulteriors dels seus fruits.

Pel que fa al grau de consciència en el frau, des de fa temps es pot observar en la jurisprudència una actitud favorable a la idea que no n'hi ha prou amb una actitud anímica de frau eventual, que, d'altra banda, seria la que millor es pot adaptar a les dificultats probatòries que tanca la comprovació d'aquest requisit, si bé alguna sentència ha declarat que n'hi ha prou que l'autor hagi pogut racionalment sospitar l'origen il·lícit. Ara bé, com a *contrapartida* la mateixa jurisprudència declara amb *facilitat* provat el frau directe en funció de clars indicis (preu vil, mode de compra, irregularitat de l'operació, estat de l'objecte) d'on es dedueix que el receptor va actuar amb frau, sense entrar en matisos de l'ordre abans indicat (directe, eventual).

El coneixement d'aquest origen ha de ser anterior o coetani a l'acció, ja que en la receptació no hi ha una figura d'"adquisició de buena fe con posterior tráfico a conciencia del origen delictivo", per la qual cosa amb l'aparició ulterior del coneixement no n'hi ha prou per a transformar en delictiva la conducta.

L'ànim de lucre és un element expressament exigit en el tipus de l'article 298 CP. El seu significat no difereix del que s'hi pot donar en altres delictes com el furt o el robatori, i, igual com en aquells delictes, no és necessari que es concreti en guany econòmic, per la qual cosa podrà ser constitutiu de receptació: tornant a l'exemple anterior, adquirir una obra d'art robada amb la sola finalitat de divertir-se amb la seva possessió.

1.1.4. El tipus qualificat

L'article 298.2 inclou un tipus qualificat, conformat per l'adquisició o ocultació ordenada al tràfic. A més, la pena s'agreuja si la conducta delictiva es duu a terme utilitzant establiment o local comercial o industrial, cosa que pot representar, a més d'inhabilitacions, el tancament o clausura del local o establiment de què es tracti, sempre que el tipus d'activitat del comerç o indústria tingui relació amb els objectes que es reben, ja que el fonament de l'agreuament resideix precisament en l'aprofitament d'aquesta cobertura.

No sembla gaire comprensible que la finalitat de tràfic (implícita en bona part de les adquisicions com la manera que tindrà el receptor per a realitzar el seu propi lucre) hagi d'agreuja la resposta punitiva.

El delictes de receptació s'agreuja si es duu a terme utilitzant un establiment o local comercial o industrial.

1.1.5. El límit de la pena imposable

D'acord amb l'advertiment legal expressa*, la pena privativa de llibertat imposable no podrà depassar mai la que correspongui imposar al delicte encobert. S'ha dit de vegades que és inadequada aquesta limitació, tradicional, d'altra banda, ja que si la receptació no està vinculada pel principi d'accessorietat no hi ha cap raó perquè la pena imposable es vinculi limitativament a la dels autors. Aquesta crítica oblida que el fonament d'aquesta limitació no és l'accessorietat, principi que serveix per a altres coses i que mostra la seva problemàtica a l'article 300 CP, sinó que, tractant-se d'agressions contra un mateix bé jurídic, el principi de proporcionalitat obliga a garantir que les conductes subsegüents d'atac (indirecte) no es puguin castigar tant com l'atac més greu, que és el fet pels autors del delicte.

*Article 298.3 CP.

1.2. La receptació de faltes

En el dret penal espanyol la receptació d'efectes provinents de faltes és, com a regla, atípica, amb independència que el títol de possessió estigui viciat i el tenidor de l'objecte pugui ser comminada a la seva devolució. De la regla esmentada abans s'exclou la dedicació *habitual* a aquesta conducta, sobre la qual s'afegeixen dos subtipus qualificats: la receptació orientada a l'ulterior tràfic i la feta en local obert al públic, totes dues sempre amb la nota d'habitualitat*.

*Article 299 CP.

L'habitualitat només s'entén partint d'un tipus criminològic: el del petit perista. No obstant això, i a fi de dotar el concepte d'una mínima base sòlida, la doctrina i la jurisprudència coincideixen a assenyalar que l'habitualitat ha de ser necessàriament més reiterativa que la reincidència, és necessari que es produeixin si més no tres infraccions per a poder-la apreciar (STS d'11 d'abril de 1991). Per a evitar la repetició de càstig sobre el mateix fet (principi *ne bis in idem*), l'habitualitat s'ha de computar sempre a partir de l'última sentència en la qual aquesta habitualitat ja hagi estat apreciada.

Modalitat qualificada en la receptació de faltes és la destinació al tràfic i la realització de l'activitat en local obert al públic*. De la destinació al tràfic ja es va fer abans el comentari adient i en concret ens remetem al comentari que a aquest concepte es va fer en comentar l'article anterior. Pel que fa a la realització dels fets en local obert al públic, es pot destacar que el legislador, atesa l'entitat material dels efectes provinents de faltes, ha estimat un poc grandiloqüent parlar aquí d'establiment o local "comercial o industrial" i s'ha limitat al més modest de "local abierto al público". Igual que en aquell cas, cal que els objectes receptats tinguin relació amb l'activitat ordinària d'aquest local.

* Article 299.2 CP.

A efectes de càstig del receptor, és irrelevant la condició d'irresponsable penal de l'autor del fet del qual provinguin els efectes aprofitats.

1.3. La naturalesa accessòria de la receptació

Les infraccions penals de receptació tenen la seva pròpia substantivitat i, per tant, el fonament del càstig no està vinculat al grau d'integració del delicte comès per

l'autor –com, en canvi, passa amb els partícips, que per a la seva incriminació depèn que l'autor hagi obrat de manera típica i injusta– amb independència que sigui o no culpable (l'anomenada *accessorietat mitjana*). La receptació es castiga amb abstracció de les condicions de l'autor del fet. Això no obstant, sia per parentiu històric, sia perquè hi ha certes situacions equívokes, el legislador estima necessària una regla que contribueixi a fixar sens dubte quin és el fonament de la pena en aquest delicte.

A aquest fi, l'article 300 CP declara la irrellevància que els autors o còmplices del delicte previ siguin “irresponsables” o estiguin “personalmente exentos de pena”. Que l'autor del fet sigui irresponsable pot ser determinat per diverses raons*, però quan l'article 300 CP esmenta la condició d'irresponsable en l'autor del fet com a una cosa irrellevant o indiferent en ordre al càstig del receptor, és comprensible que no es refereixi a tota l'extensió de l'article 20 CP, ja que cal deixar fora els casos de conducta justificada, la justificació de la qual es trasllada als actes subsegüents.

També es declara la punibilitat de la receptació en els casos en què l'autor o còmplice del fet estiguin “personalmente exentos de pena”. Aquesta menció va referida a l'excusa absolutòria de parentiu de l'article 268 CP, que també adverteix que aquesta exempció és intransferible, i no arriba als estranys que participin del delicte.

Així i tot queden alguns punts per aclarir:

- La receptació feta per un dels propis parents enumerats a l'article 268 CP està clarament exclosa de l'excusa, ja que el delicte esmentat a l'article esmentat ha de ser comès directament per un parent contra un altre, i en aquest cas el delicte l'haurà comès un estrany, el qual ajuda o amb el qual pacta el receptor.
- Si autor del fet i receptor són igualment parents el que és coherent serà estendre l'excusa a ambdós, interpretant *pro reo* el plural que utilitza l'article 268 CP.

* Totes les circumstàncies d'exempció de responsabilitat criminal enumerades en l'article 20 CP.

2. El blanqueig de capitals

La raó de ser d'aquest delictes obeeix sens dubte al reconeixement d'una realitat contemporània, generada inicialment per l'afany de fugir de les obligacions tributàries, cosa que deixa masses de diners amb dificultats d'ingrés en els circuits d'inversió o consum ordinaris, però sobretot la raó cal buscar-la en una línia de lluita contra els delictes relatius al tràfic de drogues i, en segon lloc, altres delictes (patrimonials, econòmics o de qualsevol classe) que poden produir també grans sumes de diners que, per aquesta mateixa raó, tenen dificultats per a incorporar-se al tràfic ordinari sense que es detecti la seva procedència.

La incriminació del blanqueig en dret espanyol té els seus orígens en la reforma del CP de 24 de març de 1988, que va introduir l'article 546 bis f. Posteriorment, es va ampliar amb la incorporació de les decisions de la Convenció de Viena, afegint-hi els articles 344 bis h i bis e, de l'antic Codi. A les mesures penals s'hi va afegir la Llei de 28 de desembre de 1993, sobre mesures de prevenció del blanqueig de capitals, el camp d'aplicació del qual, indirectament, incideix també en la determinació de la conducta deguda, la qual cosa al seu torn és essencial per a la configuració, abans que res, de la modalitat imprudent prevista per a aquest delictes.

2.1. Les conductes típiques

El CP de 1995 regula els delictes de blanqueig (transformació o conversió de béns) conjuntament, amb independència que els béns o capitals provenguin de tràfic de drogues o de qualsevol altre delictes, encara que es castigui més durament la primera possibilitat. S'inclou després de la receptació i com a tancament del títol dedicat als delictes patrimonials i econòmics, tot i que, a diferència del que succeeix amb la receptació, els seus delictes precedents no han de ser també dels descrits en el títol XIII. La descripció del delictes que figura a l'article 301 CP és excessivament prolixa, però se'n desprenen com a conductes punibles:

- Adquirir, convertir o transmetre béns sabent que tenen origen en un delictes greu.
- Realitzar actes orientats a ocultar l'origen il·lícit de béns.
- Realitzar actes d'ajuda a la persona que ha fet la infracció a eludir les conseqüències dels seus actes.
- Ocultar o encobrir la vertadera naturalesa, origen, ubicació, destinació, moviment o drets sobre els seus béns o propietats, coneixent la seva delictiva procedència.

Certament, algunes d'aquestes conductes, si no existís aquest article, anirien a parar a la receptació o a les modalitats d'encobriment personal o real. Per tant, resulta essencial no perdre de vista la meta final, que sempre serà la mateixa: aconseguir que béns d'origen il·lícit puguin ingressar en els circuits econòmics normals sense que es pugui detectar el seu origen i naturalesa, o ajudar els que es dediquin a aconseguir-ho.

D'altra banda, aquestes metes no s'han d'assolir en tots els casos i en totes les conductes incriminades. És més, moltes són només intents d'ajuda o d'ocultació, que poden ser infructuosos sense que per això el delicte deixi de consumir-se. Pel que fa a la manera d'executar la conducta, és fàcil acceptar que es pot cometre per acció i per omissió, en aquest segon cas quan el que està administrativament obligat omet aplicar els controls o inspeccions deguts precisament per a la prevenció d'aquestes conductes.

2.2. Els béns objecte de l'acció

En els delictes de blanqueig, d'acord amb les resolucions internacionals que abans es van assenyalar, és indiferent la naturalesa del delicte precedent. N'hi ha prou que l'autor sàpiga o suposi que procedeixen d'un delicte greu, per tant, i d'acord amb el prescrit a l'article 13 CP, en relació amb l'article 33.2 CP, un delicte castigat amb una pena greu (per al CP de 1995). Lògicament s'ha de tractar d'un delicte que hagi generat productes econòmicament avaluable, siguin mobles, immobles o documentals, ja que no s'ha d'oblidar quina és la naturalesa del delicte. No obstant això, alguns delictes poden donar lloc a una qualificació diferent.

El delicte previ pot haver estat comès a Espanya o a l'estranger, ja que precisament les conductes punibles de blanqueig van néixer com a exigència d'una política criminal supranacional i així ho declara expressament l'article 301.4 CP.

Si es tracta de delictes procedents d'infraccions tributàries de caràcter penal cal recordar que el delicte que comentem és independent de les limitacions que en matèria de delictes fiscals hi pugui haver per a una eventual extradició sol·licitable per aquest delicte fiscal; el blanqueig no és un delicte contra el fisc d'un altre país, sinó contra el sistema econòmic propi i internacional.

Pot ser a més un delicte permanent, ja que un dipòsit de capital de procedència delictiva, per exemple, es pot conservar durant un temps indefinit.

2.3. L'objecte del frau i altres finalitats

Es planteja de nou la necessitat que l'autor sàpiga de l'existència d'un delicte previ. Igual com en la receptació, és excessiu exigir un coneixement just i precís, ja que només en situacions de gran proximitat personal als fets serà possible una informació exacta. Ara bé, la concurrència d'un aparell administratiu preventiu de certa

Aquest és el cas del terrorisme...

...en què aquests actes poden ser constitutius del delicte de col·laboració amb banda armada.

En els béns objecte de l'acció s'inclouen també els capitals que provenen d'una operació de blanqueig prèvia.

intensitat permet establir una primera base probatòria del frau si més no eventual: l'arribada irregular de capitals pot ser un primer indicatiu de l'anormalitat del seu origen, que al seu torn pot ser detectat en moments posteriors a l'arribada.

A diferència de la receptació, en el delictes de blanqueig de capitals no s'exigeix ànim de lucre, almenys directe, és a dir, obtenint benefici pel sol fet de transformar o ajudar a fer-ho. És clar que, per exemple, per a una entitat bancària acceptar un dipòsit abundant és una cosa que proporciona indirectament beneficis, de la mateixa manera que és positiu acceptar un soci capitalista per portar endavant un negoci, sense indagar d'on procedeixen els seus diners. L'ajuda en ambdós casos pot ser punible, si realment ha estat una ajuda positiva i rellevant, però sense necessitat que es presenti un addicional ànim de lucre.

2.4. Tipus qualificat

Conforme a les disposicions del Conveni de Viena, es considera com a modalitat de blanqueig més greu o transformació de béns aquella que incideixi sobre béns procedents del **narcotràfic**.

Per a un sector doctrinal, prenent opinions abocades sota la vigència del Codi anterior, l'aplicació d'aquest tipus qualificat o la del tipus bàsic, depèn del fet que l'autor no sigui al seu torn partícip en el tràfic de drogues o en delictes greus previ, perquè en el cas del tràfic de drogues les penes imposables serien més greus, i, en els altres delictes, el que els responsables intentin col·locar els seus guanys al mercat o ocultar-los sota una aparença lliure de sospites, forma part de l'esgotament material de la classe de delictes que hagin comès, a més a més que els delictes de blanqueig tenen per tàcita voluntat legal, la seva entitat independent fundada en què l'autor intervé amb posterioritat als fets generadors de béns o efectes.

Davant aquesta opinió, un altre sector doctrinal estima que els delictes de blanqueig tenen el seu bé jurídic, diferenciable de l'atacat en el delictes previ i, per tant, s'ha d'apreciar una infracció nova amb independència de la intervenció en els delictes previs.

2.5. Comissió imprudent

La gravetat d'aquestes conductes, d'una part, i l'àmplia gamma de normes d'atenció de base legal o reglamentària, específicament derivades de les pròpies de prevenció del blanqueig de capitals, o bé de fonts més àmplies (normes tributàries, per exemple) que presideixen les activitats financeres, de l'altra, proporciona la base suficient perquè el legislador hagi construït una modalitat imprudent.

La configuració del deure d'atenció en aquesta modalitat es resumiria en la regla, aparentment senzilla, de no acceptar aportacions, inversions, dipòsits, compres, etc. que puguin ser fruit de delictes. Això representa un deure de zel que pot tenir base legal, però no per a la totalitat de la ciutadania. És per això que es poden produir dificultats pràctiques insalvables (per exemple: un artista ven un quadre que tindrà cotització ulterior, per una forta suma de diners la procedència dels quals no coneix ni li és possible ni exigible conèixer) que desemboquin en una reducció del camp d'aplicació d'aquesta modalitat a les persones i entitats que expressament tinguin deures de control.

2.6. El tipus agreujat per pertinença a una organització

El criteri d'agreujar les penes en aquells casos en els quals els delictes es cometin en el marc d'una organització dedicada a la transformació de béns o blanqueig té el seu precedent a l'antic article 344 bis del CP 1973, que així ho disposava per a les organitzacions relacionades en general amb el tràfic de drogues, i, en concret, amb el blanqueig dels guanys que en procedien. Aquests criteris agreujadors procedeixen també de la reiteradament esmentada Convenció de Viena. Per als caps, administradors o encarregats es disposa una exasperació del càstig molt severa (penes superiors en grau). Per als simples empleats o subalterns cal recordar la necessitat que frau o culpa intervinguin en la seva actuació personal.

El concepte d'*organització* evidentment no es correspon amb el de persona jurídica. Una organització és, per a la nostra jurisprudència, qualsevol grup de persones amb plans comuns i repartiment de funcions, encara que sigui transitòriament, interpretació excessivament vaga i àmplia, i, el que és més important, aliena al concepte criminològic d'organització delictiva, que és una mica més complex que un mer acord transitori entre unes quantes persones per cometre un delicte.

L'organització, doncs, és un grup mínimament estable, amb un esquema de poder, direcció i planificació que uns dissenyen i d'altres compleixen.

Només així es poden explicar les mesures descrites en els apartats **a**, **b** i **c** de l'article, cap d'elles concebible per a una reunió transitòria de persones, encara que en aquesta reunió hi hagi jerarquia i pla d'actuació.

La llei preveu, malgrat tot, dues classes d'organitzacions, als efectes del delicte: 1) les que tot i ser formalment legals han amagat accidentalment un procés de blanqueig, i 2) les que són només societats o negocis ficticis dedicats a la transformació de béns procedents de delictes.

Les mesures imposables a l'organització formen part de les que permet l'article 129 CP.

2.7. L'agreujament per la condició personal del subjecte actiu

L'article 303 CP enumera una llarga relació de subjectes la intervenció dels quals sempre aprofitant el seu càrrec, funcions o treball, en la comissió de delictes de receptació o blanqueig*, determina la imposició acumulada de penes privatives de drets, que agreugen les que com accessòries a les de presó s'haguessin pogut imposar d'acord amb els articles 55 a 57, les quals, si escau, desplacen**.

* Els que hi ha al capítol XIV sota el nom de "Transformación o conversión de bienes".

** Cfr. article 54 CP.

Ara bé, aquestes qualificacions tenen la seva raó de ser en relació amb els delictes relatius al tràfic de drogues, per als quals van ser introduïdes el 1992, i a la transformació dels guanys procedents d'aquest tràfic, ja que 1) només així s'entén l'agreujament que es disposa per a persones que disposen d'estructures especialment aptes per a això o de persones a les quals, per la seva professió o treball, els és especialment reprotxable la comissió d'aquests delictes, i 2) només així s'entenen les mencions a facultatius, docents, educadors, psicòlegs, sanitaris, farmacèutics, etc. Per això tenen sentit a l'article 372 CP i no en aquest.

Partint d'això, i sempre per a evitar conclusions impracticables, es pot afirmar que la qualificació prevista per a aquells subjectes que es van incorporar al Codi penal a propòsit del tràfic de drogues, només s'haurà d'apreciar quan la transformació tingui per objecte béns procedents d'aquesta classe de delictes. Comptem, per a sostenir-ho, amb una interpretació històrica i un argument analític, ja que els professionals que se citen ja han d'haver actuat en l'exercici del seu ofici, la qual cosa és potser plantejable en el camp dels delictes relatius al tràfic de drogues, però no és imaginable en les restants activitats de blanqueig.

2.8. La incriminació d'actes preparatoris

L'article 304 CP declara punibles la provocació, la conspiració i la proposició per cometre els delictes previstos als articles 301 a 303 CP, condició obligada ja que els actes preparatoris només es castigaran en els casos expressament previstos en la llei. Però també aquesta sabut que la llei no ordena que, presa la decisió d'incriminar actes preparatoris, necessàriament hagi d'assolir els tres legalment descrits (conspiració, provocació i proposició), ja que pot ser que algun d'ells no tingui sentit en relació amb la classe d'infracció recollida.

Això és el que passa amb la incriminació de la "provocación a la transformación o conversión de dinero", conducta que és poc versemblant. Si s'hi afegeix l'escassa persecució real que tenen els actes preparatoris s'arriba fàcilment a la conclusió que, una vegada més, el legislador ha menyspreat no només el principi d'intervenció mínima, sinó el de no crear lleis penals que neixin mortes o sense sentit.

D'altra banda es disposa la incriminació d'actes preparatoris relacionats amb qualsevol dels delictes descrits als articles 301 a 303 CP. Una remissió tan àmplia és enganyosa, ja que el contingut d'aquests preceptes en molts casos no és susceptible de ser relacionat amb actes preparatoris de cap espècie.

Per exemple, l'article 301 número 3 CP descriu una modalitat imprudent, respecte de la qual, com és lògic, no es pot parlar d'actes preparatoris. L'article 302 CP descriu el que no deixen de ser qualificacions del delictes regulat en l'anterior 301 CP, a més d'incloure mesures addicionals que al seu lloc comentem. No hi ha lloc per a plantejar actes preparatoris, cosa que tampoc no és possible en relació amb l'article 303 CP, que també es dedica a establir qualificacions personals.

Resum

Els delictes de receptació i blanqueig de capitals comparteixen, des del Codi penal de 1995, una mateixa ubicació sistemàtica, que ha permès superar les duplicitats reguladores que provocava la sistemàtica del Codi penal de 1973.

El delicte de **receptació**, el límit punitiu del qual està representat per la pena abstracta prevista per al delicte del qual prové l'objecte receptat, es construeix a partir dels elements següents:

- La comissió precedent d'un delicte contra el patrimoni o l'ordre socioeconòmic en què el receptor no hagi participat.
- La recepció, l'ocultació o l'adquisició dels efectes d'aquest delicte precedent o l'ajuda als responsables per aprofitar-se'n.
- El coneixement de la comissió prèvia d'aquest delicte.
- L'ànim de lucre, que diferencia la receptació de l'encobriment.

Com a figures agreujades del delicte de receptació, s'inclouen la receptació amb ànim de traficar amb els efectes receptats i el tràfic efectuat en un establiment o local comercial o industrial. D'altra banda, la receptació de les faltes només constitueix un delicte quan es duu a terme habitualment.

Pel que fa al delicte de **blanqueig de capitals**, el legislador de 1995 criminalitza amb aquesta figura delictiva totes les operacions que tendeixen a la conversió de béns procedents d'un delicte greu i el seu aflorament al mercat econòmic o de negocis legal.

D'acord amb la normativa internacional vigent en aquest àmbit i l'orientació politicocriminal que es dedueix d'aquesta, el Codi penal descriu la conducta típica en termes amplis. De la mateixa manera, incrimina la comissió imprudent i la conspiració, la proposició o la provocació per cometre aquest delicte.

Atès que el blanqueig de capitals, en termes criminalistes, acostuma a estar íntimament relacionat amb el tràfic de drogues i la política de la majoria dels països és altament repressiva en aquest àmbit de la criminalitat, el nou Codi penal estableix un tipus agreujat de blanqueig de béns procedents del narcotràfic. També cal buscar aquí la causa de l'agreujament per raó de la qualitat professional que recull l'article 303 del CP.

Per acabar, i també parcialment relacionat amb el problema del narcotràfic, es qualifica específicament el tema de la pertinença a una organització dedicada al

blanqueig de capitals, que es considera encara més greu si el delictes el cometen els caps, els administradors o els encarregats d'aquesta administració. A més s'estableixen les possibles mesures accessòries que es poden adoptar en relació amb la mateixa organització, o amb els seus locals o establiments.

Exercicis d'autoavaluació

De selecció

1. Si el receptor ha participat en el delictes precedent –del qual prové l'efecte receptat–, la seva conducta s'ha de qualificar...
  - a) de delictes de receptació.
  - b) de concurs ideal de la participació en el delictes precedent i el delictes de receptació.
  - c) únicament de participació en el delictes precedent.
2. En el delictes de receptació, l'efecte que el receptor rep o que ajuda a aprofitar ha de procedir...
  - a) d'un delictes contra els béns jurídics de caràcter individual.
  - b) d'un delictes contra el patrimoni o l'ordre socioeconòmic.
  - c) d'un delictes contra la llibertat sexual.
3. El coneixement que el receptor ha de tenir de l'origen il·lícit de l'efecte suposa que...
  - a) n'hi ha prou amb el dol eventual.
  - b) n'hi ha prou que sàpiga que l'efecte procedeix de qualsevol acte il·lícit.
  - c) hi ha d'haver dol directe. Per tant, hi ha d'haver una seguretat que l'efecte procedeix d'un delictes contra el patrimoni o l'ordre socioeconòmic, encara que no se'n conegui el *nomen iuris*.
4. Perquè la receptació de faltes constitueixi un delictes de receptació és necessari...
  - a) que hi hagi habitualitat.
  - b) que es dugui a terme en un local públic.
  - c) que es tracti d'una falta contra el patrimoni encara que no hi concorri l'habitualitat de la receptació.
5. La receptació d'un efecte obtingut en un delictes contra el patrimoni comès amb la concurrència de l'eximent de l'exercici legítim d'un dret...
  - a) constitueix un delictes de receptació.
  - b) no constitueix delictes de receptació d'acord amb el que estableix l'article 300 del CP *a sensu contrario*.
  - c) constitueix delictes de receptació al qual es pot aplicar l'eximent incomplet d'obrar en l'exercici legítim d'un dret.
6. En el blanqueig de capitals, el delictes precedent...
  - a) ha de ser un delictes de caràcter econòmic.
  - b) ha de ser un delictes patrimonial o de tràfic de drogues.
  - c) pot ser qualsevol tipus de delictes, sempre que legalment es consideri greu.
7. Dels delictes estudiats en aquest mòdul didàctic, el Codi penal preveu la possible comissió imprudent...
  - a) del delictes de receptació.
  - b) del delictes de blanqueig de capitals.
  - c) dels delictes de receptació i blanqueig de capitals.
8. La pertinença a una organització amb determinades finalitats constitueix una qualificació específica...
  - a) en el delictes de receptació.
  - b) en cap dels delictes analitzats en aquest mòdul.
  - c) en el delictes de blanqueig de capitals.

Solucionari

Exercicis d'autoavaluació

De selecció

1. c, 2. b, 3. c, 4. a, 5. b, 6. c, 7. b, 8. c.

Glossari

ACP *m* Anterior Codi penal (Codi penal de 1973).

ànim de lucre *m* Element subjectiu de l'acte il·lícit que consisteix en el propòsit d'obtenció de qualsevol benefici material o moral derivat del delictes.

CP *m* Codi penal de 1995.

delicte greu *m* Delicte castigat amb una pena greu.

efectes (del delicte) *m pl* Pel que fa al delicte de receptació, tots els fruits del delicte que puguin generar beneficis per al receptor.

establiment comercial o industrial *m* Local en què s'ofereixen a la venda o es fabriquen i ofereixen béns, productes o serveis.

facultatiu *m pl* Metges, psicòlegs, persones en possessió de títols sanitaris, veterinaris, farmacèutics i els seus dependents.

habitualitat *f* Realització d'una conducta típica com a mínim en tres ocasions.

LO *f* Llei orgànica.

organització *f* Grup mínimament estable amb un esquema de poder, direcció i planificació.

RJ *m* Repertori de jurisprudència Aranzadi.

STS *f* Sentència o sentències del Tribunal Suprem.

tràfic *m* Àmbit en què s'intercanvien béns, productes o serveis.

Bibliografia

Bibliografia bàsica

Bacigalupo Zapater, E. (dir.) (1998). *Curso de Derecho Penal Económico*. Madrid: Marcial Pons.

Bajo Fernández, M. (dir.) i altres (1998). *Compendio de Derecho Penal: parte especial* (vol. II). Madrid.

Bajo Fernández, M. (dir.) i altres (2004). *Compendio de Derecho Penal: parte especial* (vol. II). Madrid: Editorial Centro de Estudios Ramón Areces.

Cobo del Rosal, M.; Carmona Salgado, C.; González Rus, J.J.; Morillas Cueva, L.; Polaino Navarrete, M.; Portilla Contreras, G. (1999). *Curso de Derecho penal español. Parte especial I i II*. Madrid: Marcial Pons.

Conde-Pumpido Ferreiro, C. (Dir.) (2001). *Código penal. Doctrina y Jurisprudencia* (toms I, II i III). Madrid: Trivium.

Gómez Benítez, J.M. (2002). *Derecho Penal Económico*. Madrid: Consejo General del Poder Judicial ("Manuales de Formación Continuada", 14, 2001).

Martínez-Buján Pérez, C. (1998). *Derecho penal Económico. Parte general*. València: Tirant lo Blanch.

Martínez-Buján Pérez, C. (1999). *Derecho penal Económico. Parte especial*. València: Tirant lo Blanch.

Martínez-Buján Pérez, C. (2002). *Derecho Penal Económico*. València: Tirant lo Blanch.

Muñoz Conde, F. (2004). *Derecho penal. Parte especial* (15a. ed.). València: Tirant lo Blanch.

Quintero Olivares, G.; Morales Prats, F.; Valle Muñoz, J.M.; Prats Canut, J.M.; Tamarit Sumalla, J.M.; García Albero, R. (2004). *Comentarios a la parte especial del Derecho penal* (4.ª edición). Cizur Menor (Navarra): Thomson-Aranzadi.

Quintero Olivares, G.; Morales Prats, F.; Valle Muñoz, J.M.; Prats Canut, J.M.; Tamarit Sumalla, J.M.; García Albero, R. (2004). *Comentarios al nuevo Código penal* (3.ª edición). Cizur Menor (Navarra): Thomson-Aranzadi.

Rodríguez Mourullo (dir.) **i altres** (1997). *Comentarios al Código Penal*. Madrid: Civitas.

Suárez-Mira Rodríguez, C. (2004). *Manual de Derecho Penal* (2a. edició). Madrid: Civitas.

Vives Antón, T.S.; Boix Reig, V.; Orts Berenguer, E.; Carbonell Mateu, J.C.; González Cussac, J.L. (1996). *Comentarios al Código penal de 1995*. València: Tirant lo Blanch.

Vives Antón, T.S.; Boix Reig, V.; Orts Berenguer, E.; Carbonell Mateu, J.C.; González Cussac, J.L. (2004). *Derecho penal. Parte especial* (2a. ed.). València: Tirant lo Blanch.

Bibliografia complementària

Arroyo Zapatero, L. (1986). "Inconstitucionalidad de la presunción de habitualidad en la receptación". *La Ley* (núm. 2, pàg. 652).

Blanco Cordero, I. (2002). *El delito de blanqueo de capitales*. Cizur Menor: Thomson-Aranzadi.

Cadenas Cortina, C. (1995). "Problemas de la penalidad en los delitos de receptación y blanqueo de dinero". *Cuadernos de Política Criminal* (núm. 56, pàg. 373).

Carmona Salgado, C. (1995). "La receptación". *Cuadernos de Derecho Judicial* (núm. XV, pàg. 239).

Carpio Delgado, J. del (1997). *El delito de blanqueo de bienes en el Código Penal*. València.

Conde-Pumpido Ferreiro, C. (1995). *Encubrimiento y receptación*. Barcelona: Bosch.

Díez Ripollés, J.L. (1994). "El blanqueo de capitales procedentes del tráfico de drogas. La receptación de la legislación internacional en el ordenamiento penal español". *Actualidad Penal* (núm. 32).

Fabián Caparrós, E. (1998). *El delito de blanqueo de capitales*. Madrid.

Gómez Iniesta, D.J. (1996). *El delito de blanqueo de capitales en Derecho español*. Barcelona.

Gómez Pavón, P. (1994). "El bien jurídico protegido en la receptación, blanqueo de dinero y encubrimiento". *Cuadernos de Política Criminal* (núm. 53, pàg. 459).

Martos Núñez, J.A. (1985). *El delito de receptación*. Madrid: Montecorvo.

Mata, J. de la (1989). *Límites de la sanción en el delito de receptación, la receptación sustitutiva y la teoría del mantenimiento. El artículo 546 bis d del Código Penal*. Madrid: Civitas.

Silva Sánchez, J.M. "Delitos contra la salud pública. Tráfico ilegal de drogas. La receptación específica". A: *Comentarios a la legislación penal* (vol. XII, pàg. 479). Madrid: Edersa.

Vidales Rodríguez, C. (1997). *Los delitos de receptación y legitimación de capitales en el Código Penal de 1995*. València.

